

DOI 10.37491/UNZ.108.3
УДК 338.48:339.9:004.9(477)

Алла ОХРИМЕНКО¹, Маргарита БОЙКО²

ГЕОЕКОНОМІЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю посилення резильєнтності культурного туризму України в умовах зростаючих гео економічних ризиків, трансформації світових туристичних потоків і потреби інтеграції у глобальний культурно-туристичний простір. Культурний туризм стає одним із ключових факторів відновлення економіки, формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій, що підсилює важливість інноваційного та гео економічного підходів до його розвитку. Метою статті є наукове обґрунтування гео економічних та інноваційних механізмів розвитку культурного туризму України в умовах підвищення резильєнтності та визначення стратегічних напрямів посилення його конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Методологія дослідження включає системний підхід, аналіз і синтез наукових джерел 2020–2025 рр., методи порівняльного аналізу, статистичний аналіз даних UNWTO, ЮНЕСКО та Державного агентства розвитку туризму України, а також кейс-метод для оцінювання інноваційних практик цифровізації культурної спадщини. У результатах дослідження доведено, що

¹ докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри менеджменту готельно-ресторанного бізнесу, Державний торговельно-економічний університет, a.okhrimenko@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0405-3081>.

² докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри менеджменту готельно-ресторанного бізнесу, Державний торговельно-економічний університет, m.boiko@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0249-1432>.

VR/AR-технології, 3D-сканування, цифрові архіви, інтерактивні туристичні платформи та моделі віртуальної реконструкції підвищують доступність культурних об'єктів і пом'якшують наслідки воєнних та економічних криз. Підкреслено, що гео економічна перспектива визначає культурний туризм як чинник міжнародної співпраці, транскордонної мобільності та залучення інвестицій. Виявлено, що інновації сприяють інтеграції України у світовий туристичний простір, посиленню її позицій у європейському гео економічному середовищі та наближенню до міжнародних стандартів охорони й промоції спадщини. Встановлено, що синергія інноваційних технологій і гео економічного підходу забезпечує стійкість культурного туризму, створює передумови для економічного зростання та формує умови для ефективного відновлення галузі. Запропоновані напрями розвитку можуть бути використані органами влади, туристичними операторами й культурними інституціями для стратегічного планування та розширення міжнародної співпраці.

Ключові слова: культурний туризм, гео економіка, інновації, цифровізація, резильєнтність, туристичний потенціал.

Постановка проблеми. Сьогодні культурний туризм України перебуває на перехідному етапі, що поєднує виклики руйнувань унаслідок збройного конфлікту з нагальною потребою в інноваційному відновленні. З початку повномасштабного вторгнення, за даними Міністерства культури та інформаційної політики, 872 об'єкти культурної спадщини були пошкоджені або зруйновані (зокрема 120 національного значення, 682 — місцевого) [1]. UNESCO підтверджує принаймні 274 об'єкти культурної спадщини, які зазнали серйозних ушкоджень: серед них — релігійні споруди, музеї, бібліотеки, пам'ятки архітектури. Загальна фінансова вартість прямих збитків у культурному та туристичному секторах оцінюється приблизно в 3,5 млрд доларів, а втрати доходів у цих галузях — майже 19,6 млрд доларів за два роки війни [2]. Ці дані підкреслюють глибоке руйнування туристичної інфраструктури та культурних ресурсів, що традиційно слугували привабливими точками культурного туризму. Водночас, попри руйнування, туристична активність демонструє ознаки відновлення: наприклад, за офіційними даними Державного агентства розвитку туризму України, туристичний збір за дев'ять місяців 2025 року склав 234,4 млн грн [3], що на 36,0 % більше за такий же період минулого року; це свідчить про готовність певної частини туристичних платформ і населення адаптуватися до нової реальності.

Війну в Україні навряд чи можна вважати лише тимчасовим шоком: вона формує довгострокові структурні трансформації туристичної галузі. Відтак, виникає гостра потреба в резильєнтних (стійких) моделях розвитку, які не лише враховують відновлення зруйнованих об'єктів, а й інтегрують інноваційні підходи — цифрові технології, креативні продукти культурного туризму, нові форми промоції культурної спадщини. Проблема полягає в тому, що класичні моделі відновлення і розвитку туризму можуть

бути недостатніми в контексті війни та післявоєнного періоду. Традиційні підходи (реконструкція, інфраструктурні інвестиції) — важливі, але вони ризикують залишитися вузькими, якщо не поєднати їх з інноваціями, які забезпечать гнучкість, масштабованість та сталість. Без цього культурний туризм України може втратити значну частину свого потенціалу не лише як джерело економічного зростання, а й як засіб збереження національної ідентичності, відбудови соціальних зв'язків і культурної дипломатії.

Тому питання інноваційних підходів до розвитку культурного туризму в Україні в контексті резильєнтності є надзвичайно актуальним як з наукового, так і з практичного погляду. Воно включає виклики:

1) модернізації туристичних продуктів за допомогою цифрових технологій для залучення туристів навіть за умов фізичних руйнувань;

2) формування нових форм культурного брендингу та презентації української спадщини;

3) стратегування відродження культурного туризму в контексті стійкості та соці-економіко-екологічного капіталу;

4) державної політики підтримки резильєнтності туристичного сектору в умовах невизначеності та потенційних подальших криз.

Таким чином, проглядається певна логіка: розвиток культурного туризму України потребує комплексного застосування інноваційних технологій і стратегій у контексті геоекономічних викликів, водночас — цифровізація культурної спадщини та міжнародне партнерство сприятимуть підвищенню резильєнтності туристичного потенціалу, економічної стабільності регіонів і зміцненню міжнародної позиції країни, а геоекономічний підхід дозволяє розглядати культурний туризм не лише як внутрішньоекономічний ресурс, а як стратегічний інструмент залучення інвестицій, міжнародних туристичних потоків і розвитку конкурентоспроможності галузі.

Аналіз нещодавніх досліджень та публікацій. У контексті геоекономіки туризму українські дослідники все частіше підкреслюють стратегічну роль туристичної індустрії в глобальних економічних процесах. Так, С. Цвілій [4] аналізує, як геоекономічні позиції країни — її розташування, транспортні коридори, міжнародні зв'язки — впливають на конкурентоспроможність туристичного ринку в європейському контексті. Крім того, в іншому дослідженні С. Цвілія та співавторів [5] розглядається механізм міжнародної співпраці для розвитку туристичних потоків, інвестицій і культурного обміну, що створює нові можливості для економічного зростання та зміцнення позицій України в глобальному ринку туризму. Також географічні аспекти формування зовнішніх туристичних потоків, що мають економіко-геопросторову природу, досліджено у статті С. Добровольської і співавторів, де виявлено, що регіональні особливості й інвестиційна привабливість різних областей відіграють значну роль у міжнародному туристичному обміні [6]. Такі геоекономічні підходи дозволяють розглядати культурний туризм не лише як внутрішньоекономічний ресурс, а як стратегічний елемент зовнішньої політики, залучення капіталу й міжнародного партнерства, що підсилює стійкість туристичної галузі в умовах глобальних потрясінь.

Сучасний культурний туризм дедалі активніше інтегрує цифрові інновації, що дозволяє підвищити його стійкість до кризових ситуацій. Т. Зубехіна та співавтори підкреслюють, що застосування технологій VR/AR, Big Data та автоматизованих систем обслуговування сприяє підвищенню адаптивності туристичних платформ та збереженню культурної спадщини в умовах фізичних руйнувань [7]. Аналогічно С. Чукут та співавтори демонструють, що концепція «розумного туризму» (*smart tourism*) стає критичною стратегією під час війни та післявоєнного відновлення, зокрема через онлайн-тури, віртуальні музеї та персоналізовані сервіси [8].

М. Шевелюк також відзначає пріоритетність мобільних платформ, цифрових сервісів бронювання та ІКТ-інструментів, що дозволяють оперативно реагувати на зміну попиту та зміни в інфраструктурі [9]. Маркетингові підходи до культурного туризму стають важливим інструментом підвищення резильєнтності. І. Комарницький та співавтори показують, що просування нематеріальної культурної спадщини через соціально-відповідальні маркетингові стратегії та партнерства публічного і приватного секторів дозволяє залучати туристів навіть у кризових умовах [10]. С. Губський та І. Голубець доповнюють, що використання AI, мобільних додатків та етнокультурного брендингу допомагає крос-культурній інтеграції та формує стійкі туристичні потоки [11]. Н. Паньків та В. Сагайдак акцентують на модернізації культурно-пізнавальних турів, інтеграції інноваційних технологій та цифрових сервісів у регіональний розвиток [12]. Л. Алексеевсько-Лемовська підкреслює важливість інноваційних методів професійного навчання та розвитку фахівців, що сприяє адаптивності туристичної галузі до змін та кризових викликів [13]. Це включає не лише технологічні інновації, а й організаційні та освітні практики, які забезпечують довгострокову стійкість туристичних систем. В. Мазур наголошує на необхідності інтеграції економічних, соціальних та екологічних факторів у стратегії розвитку туризму, що відповідає концепції резильєнтності [14]. У попередньому дослідженні А. Охріменко та І. Антоненко [15] зверталась увага на важливість резильєнтності туристичного потенціалу України у контексті геоekonomіки та інноваційного розвитку.

Проте, незважаючи на значний інтерес до цифрових та інноваційних підходів, існують критичні прогалини:

- 1) недостатньо емпіричних досліджень щодо впливу конкретних технологій (VR/AR, AI) на економічну та соціальну стійкість культурного туризму в умовах війни;
- 2) недостатньо системного аналізу державної політики та механізмів державно-приватного партнерства в контексті кризових умов;
- 3) відсутність узагальнених моделей культурного брендингу та маркетингових стратегій для різних регіонів України;
- 4) недостатньо уваги приділено екологічній та соціальній сталості культурного туризму в післявоєнний період.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексне вивчення геоekonomічних та інноваційних аспектів розвитку культурного

туризму України з акцентом на підвищення резильєнтності туристичного потенціалу в умовах кризових та геоекономічних викликів.

У дослідженні застосовано комплексний методологічний підхід, що поєднує кількісні та якісні методи аналізу для оцінки інноваційних підходів до розвитку культурного туризму в Україні та підвищення резильєнтності туристичного потенціалу. Кількісна складова базується на статистичних даних державних органів (Міністерство культури та інформаційної політики України, Державне агентство розвитку туризму), міжнародних організацій (UNESCO, Світовий банк) та аналітичних платформ проєктів цифровізації культурної спадщини (SUCHO, Skeiron). Використано показники відновлення туристичної інфраструктури, рівня відвідуваності, кількості відсканованих об'єктів культурної спадщини, а також фінансові показники втрат і приросту доходів від інноваційних ініціатив. Якісний аналіз здійснено шляхом систематизації наукових праць 2020–2025 рр., кейсів практичної реалізації цифрових технологій у культурному туризмі та огляду міжнародного досвіду у сфері кризового та інноваційного управління туристичною сферою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культурний туризм у сучасних умовах стає не лише елементом гуманітарної політики, а й важливим чинником геоекономічного позиціонування держави. Актуальним постає формування моделі його розвитку, здатної поєднати інноваційні технології, механізми міжнародної співпраці та інструменти підвищення резильєнтності. Таке поєднання дозволяє розглядати культурний туризм України як багаторівневу систему, що формує додану вартість, підсилює стійкість регіонів до зовнішніх шоків та відкриває нові можливості інтеграції у глобальний туристичний простір (рис. 1).

Аналіз практичних кейсів та сучасних ініціатив із впровадження інновацій у культурний туризм України дозволяє виокремити ключові механізми підвищення резильєнтності туристичного потенціалу в умовах геоекономічних викликів. Дані свідчать, що цифровізація культурної спадщини, VR/AR-тури, 3D-сканування та інтеграція з міжнародними платформами не лише забезпечують збереження об'єктів у кризових умовах, а й створюють нові можливості для міжнародного співробітництва, залучення туристичних потоків та інвестицій. Впровадження таких інноваційних рішень сприяє розвитку освітніх програм, формуванню позитивного іміджу України на глобальній арені та посиленню її конкурентоспроможності в туристичній сфері з урахуванням геоекономічних позицій країни.

Отже, геоекономічні виклики (кризи, війна, зміна потоків, безпекові ризики) формують нові умови функціонування культурного туризму. Реакцією на ці виклики стає інноваційний розвиток, що включає цифровізацію культурної спадщини, впровадження смарттехнологій, VR/AR та нових моделей управління. Інновації забезпечують модернізацію туристичних практик, створення нових продуктів і підвищення їхньої цінності для міжнародного ринку. У результаті формується підвищена резильєнтність, тобто здатність галузі адаптуватися, швидко відновлюватися та зберігати ефективність в умовах невизначеності. Це підсилює геоекономічну позицію

України, робить культурний туризм інструментом міжнародної інтеграції, залучення інвестицій і підвищення конкурентоспроможності.

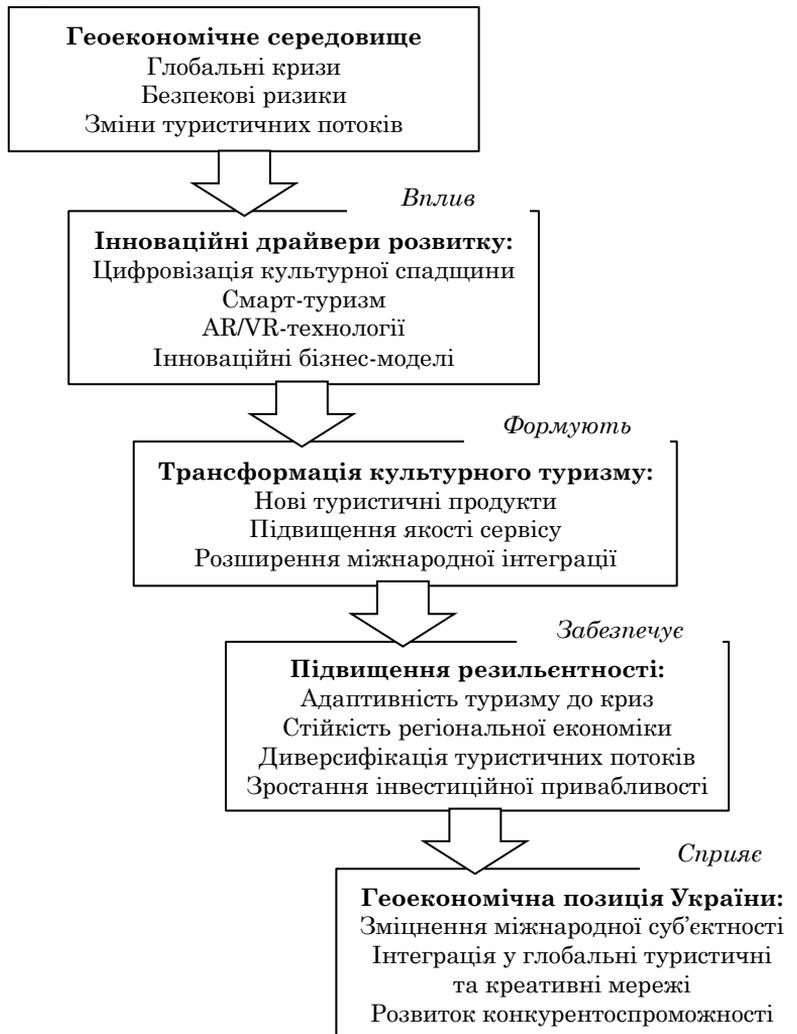

Рис. 1. Концептуальна модель геоелекономічно-інноваційного розвитку культурного туризму України в умовах підвищення резильєнтності

Примітка: складено авторами.

Таким чином, запропонована концептуальна модель демонструє, що синергія геоелекономічного підходу та інноваційних технологій здатна не лише забезпечити відновлення і адаптацію культурного туризму України, але й трансформувати його на стратегічний інструмент підвищення національної резильєнтності та зміцнення міжнародної конкурентоспроможності.

Далі представлені систематизовані результати дослідження, що ілюструють ефективність окремих проектів та технологічних рішень, а також

їхній соціально-економічний і геоелекономічний вплив на розвиток культурного туризму та стратегічну позицію України на міжнародному туристичному ринку. Розглянемо вплив війни на культурну спадщину та туризм в Україні.

1. Матеріальні збитки культурного сектору. За оцінками UNESCO, сумарні прямі збитки сектору культури та туризму в Україні становлять близько 3,5 млрд доларів США [2]. Збитки розподіляються так: історично-цінні об'єкти (монументи, будівлі) — ~ 2,41 млрд USD; колекції, музейні зібрання — ~ 161 млн USD; будівлі індустрії креативної культури — ~ 262 млн USD; туристичні об'єкти — ~ 650 млн USD. Найбільше постраждали Харківська, Донецька та Одеська області [16].

2. Втрати доходів. За даними UNESCO, втрати доходів сектору культури та туризму за період війни перевищили 19,6 млрд USD. Значна частина втрат припадає на Київ — понад 10 млрд доларів втрачених доходів забезпечив саме цей регіон [16]. У звіті Світового банку короткострокові та середньотермінові, зокрема 2,3 млрд USD, — в період 2023–2026 рр. [17]. Загалом, потреби на повне відновлення (реконструкцію, «будівництво кращого, ніж було», build-back-better) оцінюються майже в 9 млрд USD протягом 10 років [17].

3. Пошкоджені об'єкти культурної спадщини. За даними Міністерства культури та інформаційної політики України, станом на кінець 2023 року 872 об'єкти культурної спадщини були пошкоджені або зруйновані. З них: 120 — національного значення, 682 — місцевого значення [1].

4. Соціоекономічні наслідки для креативних індустрій. За даними Урядового звіту (ССА Ukraine, 2023), майже 37 % працівників креативної індустрії втратили роботу, а доходи бізнесів у галузі впали приблизно на 90 %. З України виїхали або були внутрішньо переміщені значні частини культурних працівників — зокрема, у перші місяці війни понад 20 % професіоналів креативної галузі [18]. Зниження доходів креативних індустрій не лише підриває економічну спроможність культурних інституцій, але й погіршує «людський капітал»: художники, митці та працівники культури втрачають ресурси для творчої діяльності та підтримки спадщини.

На основі даних про масштаб втрат і потреб можна виокремити кілька напрямків, де інновації вже або можуть бути запроваджені для підвищення резильєнтності культурного туризму:

1. Цифровізація та віртуалізація культурних ресурсів. 3D-скасування та цифровий облік: UNESCO вже проводить 3D-цифрування пам'яток (у Києві, Львові, Одесі, Чернігові) як частину стратегій захисту й відновлення [2]. Віртуальні тури: за даними практик smart-туризму, віртуальні музеї дають змогу зберігати доступ до культурної спадщини навіть там, де фізичне відвідування є неможливим або небезпечним. Цифрові платформи для творчих індустрій: підтримка онлайн-продажів, виставок, майстер-класів може компенсувати втрати доходів культсектору — особливо для митців, чиї фізичні студії чи галереї були пошкоджені.

2. Фінансові та інституційні інновації. Міжнародне фінансування та фонд «Українська спадщини»: Міністерство культури та стратегічних комунікацій анонсувало створення Українського Heritage Fund,

щоб залучити ресурси на відновлення культурної спадщини [19]. Державно-приватне партнерство (ППП): враховуючи великі потреби в ресурсах, PPP може стати платформою для інвестування в реставрацію, креативні проекти та розвиток туристичної інфраструктури. «Build-back-better» підходи: інвестиції не просто у відтворення, а в модернізацію пам'яток та об'єктів (наприклад, облаштування інженерних систем, захист від нових ризиків), що підвищує їхню стійкість перед майбутніми кризами.

3. Підвищення людської та професійної стійкості. Професійний розвиток працівників культури: інноваційні освітні програми (онлайн-курси, менторство, коучинг) дозволяють зберігати й розвивати таланти у секторі, навіть якщо частина інфраструктури зазнала руйнувань. Соціальні та психологічні ініціативи: культурні події й проекти, спрямовані на залучення внутрішньо переміщених осіб, волонтерів і місцевих громад, можуть стати не лише економічним, але й соціальним «ліфтом» — відновлення культурного життя сприяє соціальній згуртованості та емоційному відновленню. Інновації в маркетингу й брендингу: цифровий маркетинг, етнокультурні кампанії, партнерства із креативними бізнесами на міжнародному рівні допомагають просувати українську культуру навіть під час і після війни.

4. Стратегічне планування і політика. Стратегія резильєнтного культурного туризму: на основі оцінки збитків та майбутніх потреб (наприклад, даних UNESCO і урядових документів) можна розробити національну стратегію розвитку туризму, яка інтегрує інноваційні інструменти (цифрові, PPP, «зелений» підхід) разом із пріоритетами безпеки та відновлення. Моніторинг та управління ризиками: створення систем раннього попередження (наприклад, цифрових реєстрів пам'яток, оцінки ризиків) — це інноваційний елемент, який не лише сприяє збереженню спадщини, а забезпечує її стійкість у майбутньому.

На підставі вищенаведеної статистики та практик можна зробити кілька важливих висновків про потенційний вплив інновацій на розвиток культурного туризму в Україні:

— **економічна стійкість:** цифровізація і віртуалізація можуть генерувати нові джерела доходу (онлайн-тури, платформи для художників), що частково компенсує втрати, пов'язані з руйнуванням фізичної інфраструктури;

— **соціальний результат:** інновації у професійному розвитку та залучення громад підсилюють соціальну згуртованість, зміцнюють культурну ідентичність і служать інструментом психологічної резилієнтності;

— **стратегічна переорієнтація:** у контексті великої необхідності інвестицій (~9 млрд USD) інноваційні моделі фінансування (ППП, міжнародні фонди) є не просто бажаними, а критично необхідними;

— **захист спадщини:** завдяки технологіям (3D-цифрування, бази даних) можна створити системи збереження, які працюватимуть навіть у кризових умовах, зменшуючи ризики подальшого руйнування чи втрати об'єктів культурної спадщини.

Результати аналізу статистики та практик показують, що інноваційні підходи можуть значно підсилити резильєнтність культурного туризму в Україні: вони дають змогу не лише відновлювати втрачене, але й трансформувати сектор таким чином, щоб він був більш гнучким, сталим і адаптованим до майбутніх ризиків (табл. 1).

Таблиця 1.

Вплив війни на культурний туризм України та інноваційні підходи до підвищення резильєнтності

Категорія	Показники / Статистика	Джерело	Інноваційні підходи та резильєнтність
Прямі збитки культурного сектору	~3,5 млрд USD (зруйновані об'єкти, колекції, будівлі креативної індустрії)	UNESCO [2, 16]	Використання 3D-сканування, цифрових баз даних, віртуалізація об'єктів
Втрати доходів сектору	~19,6 млрд USD за період війни; Київ — понад 10 млрд USD	UNESCO [2, 16]	Онлайн-тури, цифрові платформи для художників, мобільні додатки для культурного туризму
Пошкоджені об'єкти культурної спадщини	872 об'єкти (120 національного, 682 місцевого значення)	Мінкультури України [1]	Build-back-better, реконструкція з модернізацією, захист від ризиків, smart-технології
Втрати людського капіталу	~37 % працівників креативної індустрії втратили роботу; ~20% переміщені	United Nations Entities Operating in Ukraine [18] Державне агентство розвитку туризму [20]	Освітні програми, онлайн-курси, менторство, професійний розвиток, психологічна підтримка
Фінансування відновлення	Потреби на відновлення культурної спадщини: 6,9–9 млрд USD на 10 років	World Bank [17]	Державно-приватне партнерство, міжнародні гранти, Український Heritage Fund
Стратегії резильєнтності	Національні та регіональні плани, оцінка ризиків	Міністерство культури та стратегічних комунікацій [1, 19]	Моніторинг об'єктів, цифрові реєстри, стратегічне планування, інтеграція «зелених» та цифрових інновацій

Примітка: складено авторами.

Аналіз даних, представлених у таблиці, демонструє, що війна призвела до значних втрат у секторі культурного туризму України, включно з руйнуванням об'єктів культурної спадщини та скороченням туристичного

поток. Водночас інноваційні підходи, зокрема цифровізація, 3D-сканування, VR-тури та інтеграція з міжнародними платформами, суттєво підвищують резильєнтність галузі. Вони забезпечують збереження культурної спадщини, залучають міжнародну аудиторію, сприяють розвитку освітніх програм і формуванню позитивного іміджу країни на глобальному рівні. Результати таблиці свідчать про те, що комплексне застосування інноваційних технологій є критично необхідним для підтримки та відновлення культурного туризму в умовах кризи.

Конкретні кейси інноваційних проєктів в Україні:

1. **Skeiron: 3D-тур Драмтеатру Маріуполя.** Студія Skeiron (Львів) створила детальну 3D-модель Драматичного театру Маріуполя, який був зруйнований під час повномасштабного вторгнення [21]. Цей проєкт є частиною ініціативи **#SaveUkrainianHeritage**, мета якої — створити цифрові моделі зруйнованих або пошкоджених об'єктів для збереження їхньої культурної пам'яті. Значення для резильєнтності: навіть після руйнування театр «залишається у пам'яті» та може бути віртуально відвіданий; це також інструмент культурної дипломатії та залучення міжнародної уваги.

2. **Skeiron / Google Arts & Culture: 3D-моделі української архітектурної спадщини.** Студія Skeiron оцифрувала понад 40 архітектурних пам'яток України та понад 120 музейних експонатів у 3D і завантажила їх на платформу Google Arts & Culture [22; 23]. Це сприяє збереженню культурної спадщини в «цифровому резерві» та підсилює її презентацію міжнародній аудиторії — важливий компонент резильєнтної культурної політики.

3. **Проект «Ukraine in Miniature»** — це інтерактивна виставка у 3D, яка представляє моделі найвідоміших архітектурних пам'яток України. Проєкт реалізовано в рамках USAID/ENGAGE та за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України. Крім візуалізації, створено звукові композиції від 29 українських композиторів та художників, які «дають голос» будівлям, — це додає емоційного та культурного виміру [24]. Для інших країн це є прикладом того, як дипломатично-просвітницький проєкт може підсилювати цінність культурної спадщини, мобілізувати міжнародну підтримку й поширювати знання про українську архітектуру у світі [25].

4. **Проект «Authentic Ukraine — VR»** — VR-тур (360°) по українському культурному просторі: відкритий музей просто неба, інтерактивні експонати з фото, відео, текстовими описами [26]. Значення для резильєнтності: ця ініціатива зберігає культурні ландшафти в цифровому форматі, дає можливість віртуального туризму навіть в умовах обмеженої фізичної мобільності та може слугувати навчальним та просвітницьким інструментом.

5. **«Unbreakable Ukraine»** — імерсивна 3D-сканована виставка, що використовує фотограмметричні 3D-скани, анімацію, просторове аудіо та імерсивне сторітеллінг, щоб «оживити» культурні об'єкти України [27]. Виставка фокусується на п'яти значимих українських пам'ятках — сакральних, наукових та символічних, — які через цифрове відтворення стають до-

ступними навіть тоді, коли їхні фізичні оригінали пошкоджені або під загрозою. Проект також спрямований на глобальну залученість і міжнародне фінансування відновлення і захисту спадщини: він апелює до світової аудиторії, щоб підтримати відбудову. Для резильентності це означає не просто збереження пам'яток у цифровій формі, а створення емоційного зв'язку зі світовою спільнотою, мобілізацію ресурсів та уваги.

6. Цифрова реконструкція археологічної спадщини Полтавщини — проект з інтерактивною мапою, науковими файлами про 260 пам'яток, 36 сферичними панорамами та 3D-візуалізаціями давніх городищ (*hillforts*) [28]. Створено також два 3D-реконструйовані об'єкти стародавніх поховань та п'ять авторських туристичних маршрутів — реальних і віртуальних.

7. Ініціатива SUCHO («Saving Ukrainian Cultural Heritage Online») — глобальна волонтерська ініціатива, яка з моменту повномасштабного вторгнення збирає, архіває й оцифровує дані культурних інституцій України (музеї, бібліотеки, архіви) для їх збереження [29]. У рамках цієї кампанії збережено тисячі цифрових артефактів (фотографій, архівних записів, документів), які можуть бути втрачені через військові руйнування або евакуацію. Значення для резильентності: SUCHO створює своєрідний «цифровий бек-ап» української культурної спадщини, мінімізуючи ризик її втрати та забезпечуючи майбутнім поколінням доступ до культурної пам'яті.

Ці проекти використовують цифрові технології (3D-моделі, VR, фотографія), що зберігає культурні об'єкти в умовах фізичного руйнування. Вони створюють нові форми культурного продукту, які не залежать повністю від фізичної інфраструктури: віртуальні тури, онлайн-виставки, цифрові мапи. Ініціативи мають освітній та продемократичний характер: вони залучають громадськість, користувачів із різних країн, науковців, студентів. Через міжнародні проекти Україна зміцнює свою культурну дипломатію. Ці кейси мають ресурс для залучення інвестицій: цифрові проекти приваблюють донорів, міжнародні організації, фонди; вони можуть бути частиною державно-приватних партнерств (табл. 2).

Аналіз представлених інноваційних кейсів показує, що цифровізація, VR-тури, 3D-сканування та інтерактивні платформи є ключовими інструментами підвищення резильентності культурного туризму в Україні. Ці технології дозволяють зберегти культурну спадщину навіть у умовах руйнування об'єктів, забезпечують доступ до неї міжнародній аудиторії, сприяють розвитку освітніх і просвітницьких ініціатив, а також відкривають нові джерела доходу для культурних інституцій. Водночас їхня ефективність потребує адекватного фінансування, кваліфікованих кадрів та інтеграції з державними і міжнародними програмами підтримки, що підкреслює важливість комплексного підходу до розвитку культурного туризму в умовах криз і поствоєнної відбудови.

Таблиця 2.

**Інноваційні кейси культурного туризму в Україні
та їхній вплив на резильєнтність**

Проект / Ініціатива	Використані технології	Вплив на резильєнтність культурного туризму	Основні виклики
Skeiron: 3D-тур Драма-театру Маріуполя [21]	Лазерне сканування, фотограмметрія, точкові хмари (point cloud)	Збереження культурної пам'яті та можливість віртуального відвідування навіть після руйнування	Висока вартість створення 3D-моделей; потреба у кваліфікованих спеціалістах
Skeiron / Google Arts & Culture: 3D моделі пам'яток [22, 23]	3D-сканування, цифрові моделі, інтеграція з платформою Google Arts & Culture	Доступ міжнародної аудиторії до культурної спадщини; глобальна промоція українських пам'яток	Технічні обмеження при відтворенні великих об'єктів; потреба у постійному оновленні бази
Ukraine in Miniature [24, 256]	3D-моделі, VR, аудіокомпозиції	Віртуальні тури, залучення міжнародної аудиторії, просвітницький ефект	Потреба у фінансуванні, обмежена інтерактивність VR для деяких користувачів
Authentic Ukraine — VR [26]	VR-тури, 360° фото, інтерактивні експонати	Можливість віртуального туризму; збереження культурних ландшафтів; навчальний потенціал	Доступність VR-обладнання для всіх категорій туристів; підтримка технологій
Unbreakable Ukraine [27]	Фотограмметрія, 3D-сканування, імерсивне аудіо	Збереження пам'яток у цифровому форматі, залучення міжнародної підтримки	Складність інтеграції з існуючими музеями; потреба в навчанні персоналу
Цифрова реконструкція археологічної спадщини Полтавщини [28]	Інтерактивні мапи, сферичні панорами, 3D-візуалізації, туристичні маршрути	Популяризація археологічної спадщини; створення освітніх ресурсів	Необхідність постійного оновлення даних; обмеженість бюджету
SUCHO (Saving Ukrainian Cultural Heritage Online) [29]	Оцифрування, архівування, створення цифрових копій	Цифровий «бек-ап» культурної спадщини; мінімізація ризику втрати; міжнародна доступність	Масштабність робіт, потреба у волонтерах та технічній підтримці

Джерело: сформовано авторами.

Висновки. Інноваційні підходи до розвитку культурного туризму України, зокрема цифровізація культурної спадщини, впровадження VR/AR-технологій, 3D-сканування та інтерактивні онлайн-платформи, суттєво підвищують резильєнтність туристичного потенціалу в умовах кризових та геоекономічних викликів. Застосування таких інструментів не лише забезпечує збереження об'єктів культурної спадщини, а й сприяє залученню міжнародної аудиторії, розвитку освітніх програм, створенню нових туристичних продуктів та формуванню позитивного іміджу України на глобальному рівні. Відповідно підвищення резильєнтності туристичного потенціалу можливе лише за умови комплексного поєднання інноваційних технологій та геоекономічного підходу. Цифровізація культурної спадщини, VR/AR-технології, 3D-сканування та інтерактивні платформи дозволяють зберегти об'єкти культурної спадщини, забезпечити доступ до них широкому загалу та формувати нові туристичні продукти навіть у кризових умовах.

Геоекономічний аспект розвитку культурного туризму України виявляється у можливості інтеграції з міжнародними ринками, залученні туристичних потоків і інвестицій, формуванні позитивного іміджу країни та зміцненні її конкурентних позицій на глобальному туристичному ринку. Такий підхід дозволяє перетворити культурний туризм на стратегічний інструмент економічного розвитку та міжнародної співпраці.

Практичне значення дослідження полягає у визначенні пріоритетів і рекомендацій для органів влади, туристичних операторів і культурних установ щодо інтеграції інноваційних технологій у туристичну інфраструктуру, розвитку освітніх програм і реалізації державно-приватного партнерства. Впровадження запропонованих стратегій сприятиме підвищенню стійкості галузі, залученню нових категорій туристів та створенню додаткових джерел доходів. Комплексне поєднання інновацій і геоекономічного підходу забезпечує довгострокову адаптивність і конкурентоспроможність культурного туризму України, що є критично важливим у сучасних умовах глобальних та внутрішніх криз.

Список використаних джерел

1. Через російську агресію в Україні постраждало 872 об'єкти культурної спадщини (09.01.2024; 16:19). *Міністерство культури України*. URL: <https://t.ly/e6gTk>.
2. Ukraine: UNESCO estimates damage to culture and tourism in Ukraine after 2 years of war: 35 billion USD (14.02.2024). UNESCO. URL: <https://t.ly/yBgI8>.
3. За літо місцеві бюджети отримали 91,7 млн грн туристичного збору. *Державне агентство розвитку туризму України*. URL: <https://t.ly/2CKY6>.
4. Цвілій С. М. Конструктивна модель реалізації потенціалу туристичної галузі України в європейському геоeкономічному просторі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2024. № 1 (50). С. 57–69. <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-50-7>.

5. Tsviliy S. M., Ogloblina V. O., Demko V. S., Pavliuk A. A., Pisetskyi M. M. Potential of international cooperation of Ukraine in the geoeconomic space of the tourist industry. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. 2023. Year XVI, Vol. 49, No. 3. P. 946–961. <https://doi.org/10.30892/gtg.49311-1095>.
6. Добровольська С. Я., Поплавська І. В., Черешнюк Т. О., Кузишин А. В. Географічні аспекти формування іноземних туристичних потоків України: стан і проблеми формування. *Вісник ОНУ. Сер.: Географічні та геологічні науки*. Т. 26, Вип. 1 (38). С. 117–134. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2021.1\(38\).234684](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2021.1(38).234684).
7. Зубехіна Т., Ольхова-Марчук Н., Кушнір В. Сучасні тенденції застосування інноваційних технологій у туристичній сфері. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2021. Том 4, № 2. С. 181–188. <https://doi.org/10.31866/2616-7603.4.2.2021.249696>.
8. Чукот С., Єнін М., Акімова О., Іващенко А., Перга Ю., Загвойська О. Інноваційні підходи до розумного туризму під час війни та післявоєнного відновлення: на прикладі України. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право*. 2025. № 1 (65). [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1\(65\).332550](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1(65).332550).
9. Шевелюк М. М. Цифровізація у сфері туризму: інноваційні тренди і пріоритетні напрями розвитку. *Питання культурології*. 2021. № 38. С. 226–235. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.245956>.
10. Komarnitskiy I., Beshleha R, Bilokon Y. Promoting Intangible Cultural Heritage Through Universal Marketing Strategies for Tourist Regions. *Socio-Cultural Management Journal*. 2025. Vol. 8, N 1. P. 84–100. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.1.2025.336368>.
11. Губський С., Голубець І. Інноваційні підходи до розвитку туристичних послуг в Україні з урахуванням глобальних крос-культурних трендів. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-121>.
12. Паньків Н., Сагайдак В. Організація культурно-пізнавального туризму. сучасний стан та тенденції розвитку в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. Том 310, № 5 (1). P. 58–71. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-10](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-10).
13. Алексеенко-Лемовська Л. Інноваційні методи проектування траєкторії професійного розвитку в галузі туризму та рекреації: досвід та перспективи. *Освітні обрії*. 2024. № 2 (57), ч. 2. С. 68–72. <https://doi.org/10.15330/obrii.57.2.2.68-72>.
14. Мазур В. Сучасні тенденції розвитку галузі туризму: міжнародний та український досвід. *Інноваційна економіка*. 2023. Вип. 2 (93). С. 34–41. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.2.4>.
15. Охріменко А. Г., Антоненко І. Я. Резильєнтність туристичного потенціалу у контексті геоелектроніки та інноваційного розвитку: імперативи для України. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки)*. 2024. № 6. С. 104–109. URL: <https://t.ly/Hv5TY>.
16. Damage and Needs assessment for the cultural sector in Ukraine. UNESCO. URL: <https://t.ly/0uyuc>.
17. Ukraine rapid damage and needs assessment. February 2022 — February 2023. *World Bank*. URL: <https://t.ly/b1dnr>.

18. Ukraine Common country analysis. *United Nations in Ukraine*. URL: <https://t.ly/aMjDG>.
19. Global support for Ukrainian culture: The Ministry of Culture and Strategic Communications plans to establish the Ukrainian Heritage Fund to protect cultural property (02.02.2025; 12:00). *Ministry of Culture of Ukraine*. URL: <https://t.ly/0tMCD>.
20. Публічний звіт Державного агентства розвитку туризму України за 2024 рік. *Державне агентство розвитку туризму України*. URL: <https://t.ly/VWWhoX>.
21. Skeiron digitalized Ukraine's cultural heritage: 3D tour of the Mariupol Drama Theater case (15.03.2023; 14:04). *AIN.UA*. URL: <https://t.ly/65eqS>.
22. Buzovska M. 3D models of Ukrainian architectural heritage appeared on the Google Art and Culture platform (22.08.2024). *Pragmatika — Ukraine*. URL: <https://t.ly/-4Ot3>.
23. Google Arts & Culture (08.12.2022). *Sumy State University Library*. URL: <https://t.ly/vWdIJ>.
24. Project «Ukraine in Miniature». URL: <https://miniature.in.ua>.
25. «Мініатюра Україна»: у Латвії відбулось відкриття виставки 3D-моделей найвідоміших українських архітектурних пам'яток (10.07.2024; 14:23). *Міністерство культури України*. URL: <https://t.ly/5aovM>.
26. Автентична Україна — VR. URL: <http://authua.com>.
27. An immersive journey into Ukraine's cultural soul. *Unbreakable Ukraine*. URL: <https://www.unbreakableukraine.xyz>.
28. Ukrainian historians use digital reconstruction to preserve and popularize archaeological heritage (31.10.2023; 14:29). *Rubryka*. URL: <https://t.ly/4gW6D>.
29. Saving Ukrainian Cultural Heritage Online. *SUCHO*. URL: <https://www.sucho.org>.

Надійшла до редакції 25.11.2025
Прийнята до друку 05.12.2025

Опублікована онлайн 05.12.2025
Опублікована № 6 (108), 2025

Alla OKHRIMENKO, Marharyta BOIKO
(*State University of Trade and Economics*)

Geoeconomic and Innovative Aspects of the Development of Cultural Tourism in Ukraine under Conditions of Enhanced Resilience

The relevance of the study is driven by the need to strengthen the resilience of Ukraine's cultural tourism under growing geoeconomic risks, the transformation of global tourist flows, and the necessity of integration into the international cultural and tourism landscape. Cultural tourism has become one of the key drivers of economic recovery, the formation of a positive international image, and the attraction of investments, which reinforces the importance of innovative and geoeconomic approaches to its development. The purpose of this article is to provide a scientific justification for geoeconomic and innovative mechanisms that foster the development of cultural tourism in Ukraine, enhancing its resilience, and to identify strategic directions for strengthening competitiveness in the international market. The research methodology includes a systematic approach; analysis and synthesis of scientific sources from 2020–2025; methods of comparative analysis; statistical analysis of data from UNWTO, UNESCO, and the State Agency for Tourism Development of Ukraine; as well as the case-study

method for assessing innovative practices in the digitalization of cultural heritage. The results demonstrate that VR/AR technologies, 3D scanning, digital archives, interactive tourism platforms, and virtual reconstruction models increase the accessibility of cultural sites and mitigate the impacts of military and economic crises. It is emphasized that the geoeconomic perspective positions cultural tourism as a driver of international cooperation, cross-border mobility, and investment attraction. The study reveals that innovations contribute to Ukraine's integration into the global tourism space, strengthen its position within the European geoeconomic environment, and align national practices with international standards for heritage preservation and promotion. It is established that the synergy of innovative technologies and the geoeconomic approach ensures the sustainability of cultural tourism, creates prerequisites for economic growth, and supports the effective recovery of the sector. The proposed development directions can be utilized by government authorities, tourism operators, and cultural institutions for strategic planning and expanding international cooperation.

Keywords: *cultural tourism, geoeconomics, innovation, digitalization, resilience, tourism potential.*